זכרון דברים

ישיבה שהתקיימה ב"יד-ושם" ירושלים, בתאריך 23.11.60.

1. השתתפו:- ד"ר יעקב רובינסון
ד"ר אריה קובובי
גב' רחל אוירבך
בצ"מ א. הופשטטר
בנושא הישיבה - עדי שואה במשפט אייכמן.

2. בראשית הישיבה הגישה גב' אוירבך סקירה בכתב הכוללת הצעתה ביחס לעדים שיש להשמיע בעת המשפט. ההצעה מבוססת על 15 - 10 עדים, אשר יכסו חמשה שלבי השמדה, - (אקציות וגרושים, משלוחים ומצעדי מות, הריגות המוניות בנשק חם, מחנות ההשמדה, פלוגות לחיסול קברים, - שני עדים לכל שלב). בנוסף לכך מציעה הגב' אוירבך מספר עדים לשם מתן סקירות ועדויות כלליות יותר. סקירתה של הגב' אוירבך, רצופה בזה.

3. ד"ר קובובי:-

א. מציע להכין עדות מיוחדת של בלשן לגבי פרשנות מלים ומושגים כגון, וכו'.

ב. הצעת הגב' אוירבך איננה נותנת ייצוג מספיק ליהדות מערב אירופה.

ג. מציע לקרוא לעדים אשר רכשו לעצמם שם בתקופת השואה, כגון: חייקה גרוסמן, אבסק צוקרמן וכדומה.

4. בצ"מ הופשטטר סקר את הבעיות הקשורות בהשמעת עדים חיים, עמד על ההבדל בין עדות שואה באופן כללי לבין עדות של אדם אשר בא לספר את אשר עבר על בשרו. בחירת העדים חייבת להיות קפדנית ביותר, גם מתוך שקול של אורך המשפט. יש לעשות מאמץ שלא להאריך ללא צורך חיובי ובודאי אין לחזור על אותן העובדות מפי שני עדים שונים. מר הופשטטר סקר גם בקצרה את העדויות שנרשמו עד כה.

5. ד"ר רובינסון סיכם את הדיון והתווה את הקוים כדלקמן:-

א. ברישום העדויות יש לשחזר שפי גישות, הייבר, גיאוגרפית, פנומנולוגית.

ב. מן הרצוי בשלב זה להרבות במספר העדים, על מנת לתת אפשרות קלה יותר לבחור את העדים המתאימים.

ג. לעמוד על כל שלב ושלב של יסורי השואה. פרוש כזה לא מחייב דוקא רבוי עדים, על כי עד אחד יכול לתאר מספר לא מועט של שלבים אלה.

ד. מן ההכרח לתת הדגשה ברורה לסבל שבכל אחד מהשלבים, כגון:

1) גיטואיזציה הוא מושג בדוש ואינו מבטא את הסבל הכרוך בו. יש לתאר בעדות מה הוא הסבל של העברת כפיה של משפחה תוך שעה שעתיים למקום מגורים חדש.

2) יש לתאר את החיים באיזור הגיטו.

3) לא מספיק לדבר על טרנספורטים. יש לתאר את הסבל של אנשים המובאים בצפיפות איומה בקרונות סגורים במשך ימים.

4) במחנות יש לתאר את החיים באפורים ללא תקוה, את הרעב ובשלבים האחרונים את הצפייה לסוף.

5) לעמוד על העבויים של הפרדת משפחות ובעיקר הפרדת ילדים מאמהות.

6) לשים דגש על הזועות של רצח בני משפחה בעיני קרוביהם או הוריהם.

7) לתאר נסיונות בריחה מרגעים אחרונים.

8) לתת הדגשה לתהליך ההתקרוקנות של המחנות.

9) באופן כללי יש לזכור שעדות חיה מטרתה להכניס בעת המשפט מתח ולהוציאו באופוריות של שגרה.

6. סכם :-

א. "יד-ושם" תעמיד לרשות לשכה 06 את כל העדויות שנרשמו על-ידם עד כה.

ב. לשכה 06 תשגר שני קצינים אשר יעיינו בעל העדויות האלה במשרדי "יד-ושם". בסיוע עובדי "יד-ושם" הם יבחרו את העדויות המתאימות לפי הקוים שהותוו ולפי הצרכים של החקירה.

ג. לאחר בדיקת העדויות מבחינת התוכן, יבקרו קציני הלשכה אצל העדים לשם:

1) איתורם מחדש.

2) התרשמות מאישיותם ומיתר הנתונים לשם הופעה באה.

ד. אם יתברר כי האוסף הנמצא ב"יד-ושם" איננו מספיק מבחינה כלשהי או לוקה בנקודה כלשהי, - ייעשה מאמץ משותף למצוא עדים חדשים אשר יכסו את השטחים החסרים.